

S-KVINNOR

Manual – Feministisk miljö- och klimatbesiktning

1. Minskat matsvinn: Har kommunen/regionen uttalade mål för minskat matsvinn?

Att minska matsvinnet i till exempel förskolor och skolor är viktigt för klimatet. Undersök om kommunen/regionen har uttalade mål för matsvinn och i så fall hur dessa ser ut.

2. Närproducerat: Finns det krav på närproducerat vid upphandling?

Att undvika långa transportsträckor är viktigt för att minska klimat- och miljöpåverkan. Många kommuner/regioner ställer dock inga krav på att livsmedel ska vara närodlat vid upphandlingar och menar att lagen om offentlig upphandling står i vägen för detta. Andra kommuner/regioner hävdar å sin sida att det går utmärkt att ställa krav så att både ekologiskt och närproducerat får förtur.

3. Andel ekologiskt: Hur stor andel ekologiska livsmedel upphandlar kommunen/regionen?

Mer ekologisk mat är viktig för den biologiska mångfalden, vattnet, jorden och klimatet. För första gången på 20 år har andelen ekologiska livsmedel minskat i offentlig sektor. Under 2019 var 39 procent av den mat som Sveriges kommuner och regioner upphandlade ekologisk. Under 2020 summerades den ekologiska inköpsandelen till 38 procent. Enligt den nationella livsmedelsstrategin ska 60 procent av offentlig livsmedelskonsumtion vara ekologisk till 2030.

4. Fairtrade certifiering: Har kommunen/regionen Fairtrade certifiering?

Kommuner och regioner har en viktig roll i att verka för en rättvis handel och etisk konsumtion och kan diplomera sig genom "Fairtrade City" och "Fairtrade region". Diplomeringsarna ger konkreta verktyg för att omsätta Agenda 2030 i praktiken.

5. Vegetariska alternativ: Erbjuds vegetariska alternativ i förskola/skola/vård/omsorg?

Rätten till specialkost i vård, skola och omsorg är ett komplext område som styrs av många olika lagstiftningar, som till exempel skollagen, hälso- och sjukvårdslagen, diskrimineringslagen och livsmedelslagstiftningen. Måltider behöver anpassas med specialkost för personer med allergi, överkänslighet, medicinska behov eller önskemål utifrån religion eller funktionsnedsättning.

Vegetarisk mat betraktas inte som specialkost, men Livsmedelsverkets råd är ändå att vegetarisk mat ska erbjudas varje dag.

6. Kemikaliesmarta miljöer: På vilka sätt arbetar kommunen för att uppnå kemikaliesmarta miljöer på fritidshem, skola, förskola och i offentliga lokaler?

Barn är mer känsliga för kemikalier än vuxna, därför är kemikaliesmarta förskolor, skolor och fritidshem en viktig fråga att driva. Hur ser det ut i din kommun? Finns det goda arbetssätt för att uppnå detta?

7. Har kommunen/regionen uppsatta mål för att öka gång-, cykel- och kollektivtrafiken?

Regeringen antog 2018 ett mål om att öka gång-, cykel- och kollektivtrafiken, för att nå klimatmålet för transportsektorn, förbättra luftkvaliteten och stärka folkhälsan. De lokala förutsättningarna ser förstås olika ut för varje enskild kommun, inte minst mellan storstäder och landsbygdskommuner.

8. Gång- och cykelvägar: Finns det sammanhängande och väl upplysta gång- och cykelstråk i kommunen?

En viktig sak för att möjliggöra ett utökat användande av gång- och cykelvägar är att de är upplysta eftersom det ökar tryggheten. För att människor ska kunna gå eller cykla till skola, arbete och fritidsaktiviteter är det också viktigt att gång- och cykelstråken hänger samman på ett bra sätt.

9. Tjänstebilar: Är tjänstebilarna i kommunen/regionen miljöbilar?

Målet att minska växthusgaserna från vägtransporter med 70 procent till 2030 kräver en omställning av fordonsflottan. Här behöver Sveriges kommuner och regioner föregå med gott exempel och tillse att en omställning sker från fossildrivna fordon till mer miljövänliga alternativ.

10. Gröna laddstolpar: Finns det gröna laddstolpar i anslutning till kommunens/regionens offentliga lokaler och det kommunala bostadsbolagets bostadsområden?

I Sverige har riksdagen beslutat om klimatmål, senast 2045 ska Sverige ha noll nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. En viktig del för att nå detta mål är att de fordon som vi kör drivs av el, biobränsle eller vätgas i stället för fossila drivmedel. För att människor ska våga ta steget och köpa elbil måste de kunna känna trygghet i att det finns möjlighet att ladda sina fordon. Därför är det viktigt att kommunen/regionen planerar för detta, särskilt i samband med nybyggnation.

11. Finns det inriktningsbeslut eller liknande i kommunen som säger att installation av gröna laddstolpar ska finnas med i planeringen av nya kommunala bostadsområden?

12. Cirkulär ekonomi: På vilka sätt stödjer kommunen/regionen den cirkulära ekonomin?

Takten i arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi behöver öka för att nå miljö- och klimatmålen. Återanvändning, återvinning och energiutvinning av restprodukter behöver uppmuntras för att ambitionen för en långsiktig och hållbar omställning av samhället ska kunna uppnås. Finns en fritidsbank i kommunen? Finns det en möjlighet att skänka kläder och andra föremål vid kommunens återvinningscentral? Använder sig kommunen/regionen av funktionsupphandlingar? (Produkter hyrs i stället för att köpas.) Erbjuds ett system för återbruk av möbler, kontorsmaterial m.m. i kommunen/regionen.

13. Hållbar upphandling: Ställs miljökrav i samband med upphandling?

I samband med upphandling kan miljökrav ställas gentemot leverantören. Syftet med att ställa miljökrav är att styra produktionen av varor och tjänster mot hållbara alternativ. Vilka miljökrav ställer kommunen/regionen i samband med upphandling?

14. Koldioxidbudget – Finns en koldioxidbudget i kommunen/regionen?

En koldioxidbudget är en viktig del för att tydliggöra de utmaningar som kommuner/regioner står inför när det handlar om att nå Parisavtalet (den globala temperaturökningen ska hållas under 2 grader). En koldioxidbudget kan t.ex. visa hur mycket kommunen/regionen släpper ut i dagsläget samt hur mycket utsläppen behöver minska för att Parisavtalet ska kunna uppfyllas. Koldioxidbudgeten kan också visa i vilken riktning kommunen/regionen behöver arbeta för att målet ska kunna uppnås.

Så går du vidare med resultatet

När undersökningen är genomförd är det resultatet som avgör hur du bäst går vidare.

Om uppsatta mål/beslut/krav saknas och Socialdemokraterna har majoritet eller är med och styr i kommunen eller regionen, väck frågan internt inom partiet.

Om uppsatta mål/beslut/krav saknas och Socialdemokraterna sitter i opposition i kommunen eller regionen, skriv en interpellation i kommun-/regionfullmäktige eller opinionsbilda på annat sätt, till exempel genom debattartiklar och insändare i lokala medier.

Om beslut/mål finns i kommunen/regionen men är inte genomfört, följ upp undersökningen. Opinionsbilda/berätta om era resultat och att ni följer upp frågorna.

Om beslut/mål är taget i kommunen/regionen och genomförda av Socialdemokraterna, opinionsbilda om vad vi gjort och vad vi vill göra framåt för att komma ännu längre.

Om beslut/mål är taget i kommunen/regionen och genomförda av oppositionen, opinionsbilda om vad vi anser är viktigt framåt/våra krav utöver det som redan gjorts.